

Товстуха Олеся Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри психології

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна.

aleksa.lnu@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7998-1208>

ВETERАНИ ВІЙНИ ТА ЧЛЕНИ ЇХНІХ СІМЕЙ ЯК НОВИЙ ВИКЛИК СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Постановка проблеми. В умовах тривалої збройної агресії проти України кількість осіб, які набувають статусу ветерана війни, а також членів їхніх сімей, невідомо зростає. За даними Пенсійного фонду України, станом на 1 січня 2025 року в країні налічується 366 761 ветеран війни та 124 891 член сім'ї (Пенсійний фонд України), на якого поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Крім того, учасниками бойових дій офіційно визнані 166 523 особи, а чисельність чинних військовослужбовців, за оцінками Міністерства оборони та міжнародних джерел, коливається в межах від 700 000 до 1 000 000 осіб. Відповідно, найближчими роками кількість осіб, які потребуватимуть підтримки як ветерани війни, лише зростатиме, і насамперед це створюватиме додаткове навантаження на фахівців соціальної сфери. Соціальні працівники, психологи, юристи, реабілітологи та інші спеціалісти будуть змушені працювати з дедалі більшою кількістю клієнтів, потреби яких є багаторівневими та часто взаємопов'язаними. Це охоплює не лише оформлення пільг і виплат, а й кризове втручання, сприяння працевлаштуванню, організацію психологічної та медичної реабілітації, посередництво у відновленні сімейних стосунків, профілактику соціальної ізоляції та залежностей.

Таке зростання цієї цільової групи потребує від соціальної сфери не лише збільшення

кадрового потенціалу, а й реформування підходів до надання послуг, упровадження нових методик, розширення мережі взаємодії між державними структурами, громадськими організаціями та волонтерськими ініціативами. А найголовніше, має бути чітке розуміння самої категорії «ветерани війни та члени їхніх сімей», адже саме від правильного визначення та розмежування цієї групи залежить ефективність надання їй підтримки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ветерани війни та члени їхніх сімей становлять одну з найбільш соціально вразливих груп сучасної України, тому спектр досліджень досить різноманітний. Огляду правових гарантій ветеранів війни присвячені публікації роботи А. Бейкуна, Р. Гринька, А. Клачко, А. Мота, Є. Новікова, С. Петrenchенко; соціально-економічної інтеграції – С. Єгоричевої, А. Колоска, М. Лахижи, О. Мосій, А. Сороківської, І. Цимбалюк; психологічної підтримки – В. Андросюка, О. Вдовіченко, Н. Голярдик, А. Гороховського, А. Мельнікова, Н. Оніщенко, О. Педченко, І. Соколової, С. Степанової, О. Фролової; едукативної та культурної інтеграції – В. Близнюк, Т. Захаріної, І. Терюханової, А. Якимчук.

Численний блок наукових розвідок з окресленої проблеми мають знавці соціальної роботи – Ю. Бриндіков, А. Дуля, Т. Захаріна, О. Караман, Т. Семигіна, О. Столярик (система соціальної підтримки ветеранської спільноти); А. Павленко, О. Сташук, Я. Юрків

(реінтеграція ветеранів у соціум); Т. Коленіченко, Ю. Таран (проблеми соціальної роботи з ветеранами війни); Т. Захаріна, Т. Зінченко, Т. Качалова, О. Логвінова, А. Мартинюк, Н. Останіна, О. Рассказова, І. Трубавіна, Л. Цибулько, І. Чайка (технології соціальної роботи з ветеранами війни).

Тому **метою** наукової розвідки є дефінітивний аналіз категорії «ветерани війни та члени їхніх сімей» з позиції сучасної соціальної роботи.

Методи дослідження: аналіз документів і нормативно-правових актів, а також офіційних звітів і статистичних даних Пенсійного фонду України та Міністерства оборони України; систематичний аналіз публікацій українських дослідників щодо наповнення змістом категорії «ветерани війни та члени їхніх сімей»; узагальнення отриманих з метою формування цілісного уявлення про досліджувану групу клієнтів фахівців соціальної сфери; класифікація ключових характеристик і проблемних сфер на основі аналізу наукових джерел.

Виклад основного матеріалу. Україна поступово трансформується в державу, де значна частина населення належить до категорії ветеранів війни. Однак у чинному законодавстві досі відсутнє чітке, однозначне визначення поняття «ветеран війни». На нормативному рівні термін «ветеран війни» фактично виконує роль узагальнювальної, «парасолькової» дефініції.

Так, відповідно до статті 4 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» № 3551-ХІІ від 22 жовтня 1993 р., під ветеранами війни розуміються особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав (ЗУ «Україні «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»). Проте на практиці ця дефініція охоплює надзвичайно широкий перелік осіб. У межах зазначеного закону до категорії ветеранів війни віднесено близько 50 різних категорій громадян. Серед них не лише безпосередні учасники бойових дій, а й особи, які виконували тилові функції, навчалися в період Другої світової війни, були залучені до миротворчих операцій, постраждали під час

Револуції гідності або зазнали інвалідності внаслідок бойових дій на території України. Така широка й історично зумовлена класифікація ускладнює формування актуального й релевантного понятійного апарату в умовах сучасної війни, що, своєю чергою, впливає на ефективність соціального захисту, систему надання допомоги та розробку адресних програм підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що в академічному дискурсі досі не вироблено узгодженого, концептуально вивіреного визначення терміна «ветеран війни». Здебільшого дослідники послуговуються дефініцією, закріпленою в чинному законодавстві. Однак фахівці з публічного управління та права вважають такий підхід хибним і недостатнім. Вони наголошують, що безкритичне використання застарілих правових норм у науковому аналізі перешкоджає адекватному відображенню сучасного змісту поняття «ветеран війни», не враховує змін у природі збройних конфліктів, умовах участі в бойових діях та спектрі потреб осіб, які повертаються з війни.

Проте перші позитивні кроки вже є. Так, Є. Новіков, спираючись на Закон України «Про оборону» № 1932-ХІІ від 06.12.1991 р., пропонує «вирішальною ознакою належності особи до ветеранів війни вважати участь у бойових діях – вирішення бойових (спеціальних) завдань в операціях або самостійно під час відсічі збройної агресії проти України або ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту, виконання інших завдань із застосуванням будь-яких видів зброї (озброєння) у складі з'єднань, військових частин, підрозділів (інших сил і засобів) Збройних Сил України, інших складових сил оборони, а також поліції особливого призначення Національної поліції України» (Новіков, 2024, с. 47).

Р. Погосян, зі свого боку, пропонує власне трактування поняття «ветеран війни», яке має науково-теоретичне спрямування. Зокрема, під ветераном війни він розуміє «осіб, які брали участь у бойових діях, антитерористичних операціях та інших формах збройної боротьби із захисту Батьківщини чи в інших бойових

діях на території інших держав, відповідно до міжнародних домовленостей, медичних представників, волонтерів, інвалідів війни, ліквідаторів диверсійно-терористичних груп, вояк УПА, миротворців тощо, які несуть фізичні та психологічні наслідки щодо участі в цих діях та потребують спеціальної підтримки й допомоги від держави» (Погосян, 2023, с. 111).

Про необхідність удосконалення законодавчих підходів до визначення поняття «ветеран війни» та уточнення правового статусу цієї категорії населення наголошують і фахівці у сфері соціальної роботи, зокрема А. Павленко та О. Сташук. На їхню думку, чинна правова база не враховує новітніх викликів, пов'язаних з повномасштабною війною, що призводить до нечіткості у визначенні цільових груп, фрагментарності соціального захисту та неузгодженості в міжвідомчій взаємодії. Дослідники підкреслюють, що для формування ефективної системи підтримки ветеранів необхідно не лише оновити нормативне визначення статусу, а й адаптувати його до сучасного соціального контексту з урахуванням змін у характері воєнного досвіду, структури військової служби та потреб демобілізованих осіб (Павленко & Сташук, 2025).

Т. Захаріна у світлі вивчення напрямів соціальної роботи з ветеранами війни пропонує використовувати не просто традиційну дефініцію «ветеран війни», а уточнений термін – «ветеран гібридної війни». Під цим поняттям дослідниця розуміє «осіб, які входять до складу збройних сил та які є членами добровольчих угруповань сторони, що перебуває в збройному конфлікті, і беруть безпосередню участь у бойових діях» (Захаріна, 2023, с. 56).

Ураховуючи наявність суттєвої прогалини в точному визначенні категорії **ветеран війни**, пропонуємо власне авторське визначення. Через призму соціальної роботи ветеранами війни слід уважати осіб, які брали участь у захисті державного суверенітету, територіальної цілісності України або виконували бойові завдання в умовах збройного конфлікту на стороні України та перебувають у полі професійної діяльності фахівців соціальної сфери.

Не менш важливим у світлі тематики цього дослідження є чітке окреслення дефініції «члени сімей ветеранів війни».

Сім'я визнана міжнародним товариством фундаментальним соціальним інститутом, який забезпечує найсприятливіші умови для виживання, захисту, розвитку та добробуту дитини (Олійник, 2013, с. 184). Вона розглядається як первинний осередок суспільства, що формує базові життєві навички, соціальні ролі, систему цінностей та ідентичність особистості. Відповідно до положень Конвенції ООН про права дитини, саме сім'я є «природним середовищем для зростання та добробуту всіх її членів, особливо дітей», а її підтримка – пріоритетне завдання державної соціальної політики.

У трактуванні філософів, сім'я як мікросоціальна група – це соціально-біологічна спільнота, що існує на основі шлюбних зв'язків, кровної спорідненості або всиновлення, яка регулює стосунки між чоловіком і дружиною, батьками і дітьми та відповідає за виконання притаманних їй різноманітних функцій (Причепій, Черній, Гвоздецький, Чекаль, 2001, с. 571).

Перше загальноприйняте й системно обґрунтоване визначення поняття «сім'я» запропоновано в 1986 р. в межах соціогуманітарного знання. Воно окреслило сім'ю як соціальний інститут, що ґрунтується на шлюбних, родинних або усиновлених зв'язках, спільному побуті та відповідальності за взаємне матеріальне й емоційне забезпечення її членів. Це визначення стало підґрунтям для подальших досліджень феномену сім'ї в соціології, психології, педагогіці та соціальній роботі (Слюсар, 2007, с. 28).

Відтоді в науковому обігу з'явилися десятки варіантів визначення поняття «сім'я», які варіюються залежно від соціокультурного контексту, дослідницьких пріоритетів та практичних потреб. Так, Т. Кравченко під сім'єю розглядає «родинну близькість, що становить надзвичайну виховну цінність і характеризується неповторністю інтимних зв'язків батьків і дитини, глибоким особистісним контактом між ними» (Кравченко, 2006, с. 43);

Л. Слюсар – «первинний та основний осередок суспільства, який забезпечує фізичне (біологічне) та соціокультурне відтворення покоління людської спільноти» (Слюсар, 2023, с. 3); І. Жилінкова – «об'єднання осіб, пов'язаних між собою спільністю життя та взаємними правами та обов'язками, що виникають за підстав, передбачених у законі (Жилінкова, 2007, с. 126); Б. Ковбас, Б. Чуйко – головний осередок суспільства, який відіграє надзвичайну важливу роль у його життєдіяльності, через фізичну й соціокультурну зміну поколінь забезпечує можливість існування суспільства» (Ковбас & Чуйко, 2019, с. 121); О. Столярчук – «відповідна нормам і цінностям цього суспільства соціальна група, що об'єднана сформованою в спільній діяльності сукупністю міжособистісних відносин подружжя між собою, батьків до дітей і дітей до батьків та між собою, які виявляються в любові, прихильності, інтимності (Столярчук, 2015, с. 8); С. Томашевська-Прядун – «первинний різновіковий колектив, який забезпечує формування особистості з усталеною поведінкою, її самореалізацію і соціалізацію» (Томашевська-Прядун, 2012, с. 35).

З огляду на викладене, також представимо авторське визначення поняття «члени сім'ї ветерана війни», яке відповідатиме як сучасним соціальним реаліям, так і потребам фахівців соціальної сфери в контексті надання адресної

підтримки. Так, у межах нашого дослідження під **членами сімей ветеранів війни** доцільно розуміти осіб, що перебувають у родинному або близькому емоційному зв'язку з ветеранами війни, спільно з ними зазнають впливу воєнного досвіду та мають специфічні потреби в контексті соціального супроводу, реабілітації та інтеграції.

Висновки. У контексті сучасних викликів, пов'язаних зі збройною агресією проти України, формування чітких і змістовних визначень понять «ветеран війни» та «члени сімей ветеранів війни» набуває надзвичайної важливості. Відсутність узгоджених нормативних дефініцій ускладнює як адекватне правове регулювання, так і розробку ефективних механізмів соціального захисту, психологічної підтримки та професійного супроводу цих категорій громадян. Ураховуючи специфіку дослідження, сформульовано авторські визначення ключових понять «ветерани війни» та «члени сімей ветеранів війни», які, на нашу думку, повно й точно відображають сучасний соціальний контекст, ураховують особливості воєнного досвіду та специфічні потреби цих категорій населення.

Перспективи подальших розвідок. У подальших дослідженнях планується зосередитися на вивченні ролі мультидисциплінарної команди в процесі соціальної підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей.

Література

1. Звіт про чисельність ветеранів війни та жертв нацистських переслідувань станом на 01.01.2025. URL: https://www.pfu.gov.ua/2170777-zvit-pro-chyselnist-veteraniv-vijny-ta-zhertv-natsystskykh-peresliduvan-stanom-na-01-01-2025/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 18.07.2025).
2. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України № 3551-ХІІ від 22 жовтня 1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 01.08.2025).
3. Новіков Є. А. Аналіз поняття ветеран війни у сучасних умовах. *Правове забезпечення професійної адаптації та права на підприємницьку діяльність ветеранів війни: збірник наукових праць за матеріалами I-го круглого столу (31 трав. 2024 р.)*. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2024. С. 45–49.
4. Погосян Р. Е. Поняття та особливості захисту прав ветеранів війни. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. № 1(33). С. 109–113. DOI: <https://doi.org/10.35774/app2023.01.109>
5. Павленко А., Сташук О. Проблематика процесу реінтеграції ветеранів війни як особливої групи клієнтів соціальної роботи. *Соціально-психологічна робота: інновації, стратегії та можливості : Збірник матеріалів круглого столу з міжнародною участю (Кам'янець-Подільський – Ломжа, 19 березня 2025 р.)*. Ломжа – Кам'янець-Подільський : MANS w Łomży, 2025. С. 37–41.
6. Захаріна Т. І. Напрями соціальної роботи з ветеранами гібридної війни. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2023. Вип. 1. С. 55–59. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2023.52.55-59>

7. Олійник В. В. Сім'я як першооснова духовного, економічного та соціального розвитку суспільства: психологічний аспект. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Психологія і педагогіка*. 2013. Вип. 23. С. 183–188.
8. Причепій Є. М., Черній А. М., Гвоздецький В. Д., Чекаль Л. А. Філософія : посіб. для студ. вищих навч. закл. Київ : Вид. центр «Академія», 2001. 576 с.
9. Слюсар Л. І. Сім'я в сучасній Україні: інституційна криза чи постіндустріальна трансформація? *Демографія та соціальна економіка*. 2007. № 1. С. 28–38.
10. Кравченко Т. Сучасна сім'я у фокусі наукових досліджень. *Український соціум*. 2006. № 2(13). С. 43–48. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2006.02.043>
11. Слюсар Л. Українська сім'я в умовах війни. *Демографія та соціальна економіка*. 2023. № 2. С. 3–20. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2023.02.003>
12. Жилінкова І. В. Проблема визначення поняття «сім'я» за Сімейним кодексом України. *Університетські наукові записки*. 2007. № 2(22). С. 119–126.
13. Ковбас Б., Чуйко Б. Кризові ситуації сімейних відносин батьків і дітей: соціально-психологічний аспект. *Теоретичні, методичні та практичні проблеми соціальної роботи : тези доповідей IV всеукр. з міжнар. участю наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 19 квітня 2019 р.)*. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. С. 120–124.
14. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч. посіб. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2015. 136 с.
15. Томашевська-Прядун С. О. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2012. № 2(4). С. 34–37.

References

1. Zvit pro chyselnist veteraniv viiny ta zhertv natsystskykh peresliduvan stanom na 01.01.2025 [Report on the number of war veterans and victims of Nazi persecution as of 01.01.2025]. Retrieved from https://www.pfu.gov.ua/2170777-zvit-pro-chyselnist-veteraniv-viiny-ta-zhertv-natsystskykh-peresliduvan-stanom-na-01-01-2025/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro status veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu» [Law of Ukraine «On the Status of War Veterans and Guarantees of Their Social Protection»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> [in Ukrainian].
3. Novikov, Ye. A. (2024). Analiz poniattia veteran viiny u suchasnykh umovakh [Analysis of the concept of war veteran in modern conditions]. *Pravove zabezpechennia profesiinoi adaptatsii ta prava na pidpriemnytsku diialnist veteraniv viiny» – Legal support for professional adaptation and the right to entrepreneurial activity of war veterans: Collection of scientific works based on the materials of the 1st round table*. (pp. 45–49). Kharkiv: NDI PZIR NAPrN Ukraine [in Ukrainian].
4. Pohosian, R. E. (2023). Poniattia ta osoblyvosti zakhystu prav veteraniv viiny [The concept and features of protecting the rights of war veterans]. *Aktualni problemy pravoznavstva – Actual Problems of Jurisprudence*, 1(33), 109–113. DOI: <https://doi.org/10.35774/app2023.01.109> [in Ukrainian].
5. Pavlenko, A., & Stashuk, O. (2025). Problematyka protsesu reintehratsii veteraniv viiny yak osoblyvoi hrupy kliientiv sotsialnoi roboty [Issues of the reintegration process of war veterans as a special group of social work clients]. *Sotsialno-psykholohichna robota: innovatsii, stratehii ta mozhlyvosti» – Social and Psychological Work: Innovations, Strategies, and Opportunities: Proceedings of the Round Table*. (pp. 37–41). Kamianets-Podilskyi – Lomzha: MANS w Łomży [in Ukrainian].
6. Zakharina, T. I. (2023). Napriamy sotsialnoi roboty z veteranamy hibrydnoi viiny [Directions of social work with veterans of hybrid war]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedagogika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social Work*, 1, 55–59. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2023.52.55-59> [in Ukrainian].
7. Oliinyk, V. V. (2013). Sim'ia yak pershoosnova dukhovnoho, ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku suspilstva: psykholohichni aspekt [The family as the foundation of spiritual, economic, and social development of society: psychological aspect]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Psykholohiia i pedahohika – Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Psychology and Pedagogy*, 23, 183–188 [in Ukrainian].
8. Prychepii, Ye. M., Chernii, A. M., Hvozdet'skyi, V. D., & Chekal, L. A. (2001). Filosofiia [Philosophy]. Kyiv: Vyd. tsentr «Akademiiia» [in Ukrainian].
9. Sliusar, L. I. (2007). Sim'ia v suchasni Ukraini: instytutsiina kryza chy postindustrialna transformatsiia? [The family in modern Ukraine: institutional crisis or post-industrial transformation?]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and Social Economy*, 1, 28–38 [in Ukrainian].

10. Kravchenko, T. (2006). Suchasna sim'ia u fokusi naukovykh doslidzhen [The modern family in the focus of scientific research]. *Ukrainskyi sotsium – Ukrainian Society*, (13), 43–48. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2006.02.043> [in Ukrainian].
11. Sliusar, L. (2023). Ukrainska sim'ia v umovakh viiny [the Ukrainian family in wartime conditions]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and Social Economy*, 2, 3–20. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2023.02.003> [in Ukrainian].
12. Zhylinkova, I. V. (2007). Problema vyznachennia poniattia «sim'ia» za Simeinym kodeksom Ukrainy [The problem of defining the concept of family under the Family Code of Ukraine]. *Universytetski naukovy zapysky – University Scientific Notes*, 2(22), 119–126 [in Ukrainian].
13. Kovbas, B., & Chuiko, B. (2019). Kryzovi sytuatsii simeinykh vidnosyn batkiv i ditei: sotsialno-psykholohichni aspekt [Crisis situations in family relations between parents and children: socio-psychological aspect]. *Teoretychni, metodychni ta praktychni problemy sotsialnoi roboty – Theoretical, Methodological and Practical Problems of Social Work: Abstracts of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical Conference with International Participation*. (pp. 120–124). Ivano-Frankivsk: NAIR [in Ukrainian].
14. Stoliarchuk, O. A. (2015). Psykholohiia suchasnoi sim'i [Psychology of the Modern Family]. Kremen-chuk: PP Shcherbatiykh [in Ukrainian].
15. Tomashevska-Priadun, S. O. (2012). Sim'ia yak sotsialno-pedahohichne seredovyshche [The family as a socio-pedagogical environment]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelja. Seriia «Pedahohika i psykholohiia» – Bulletin of Alfred Nobel University of Dnipro. Series: Pedagogy and Psychology*, 2(4), 34–37 [in Ukrainian].

Товстуха О. М. Ветерани війни та члени їхніх сімей як новий виклик сучасної соціальної роботи

У статті розглянуто проблематику визначення понять «ветеран війни» та «члени сімей ветеранів війни» в контексті сучасних соціальних викликів, зумовлених повномасштабною збройною агресією проти України. Підкреслено, що чинне законодавство України не містить чіткого, узгодженого визначення терміна «ветеран війни», натомість використовує його як узагальнювальну дефініцію, що охоплює близько 50 категорій громадян – від безпосередніх учасників бойових дій до осіб, які виконували тиллові завдання або брали участь у миротворчих місіях.

Проаналізовано наукові підходи українських дослідників (Є. Новіков, Р. Погосян, А. Павленко, О. Сташук, Т. Захаріна) щодо уточнення змісту поняття «ветеран війни» та його адаптації до сучасних умов. Установлено, що більшість науковців акцентують на необхідності оновлення законодавчої бази з урахуванням змін у характері воєнних конфліктів та специфіки соціальних потреб демобілізованих осіб. З огляду на це, запропоновано авторське визначення терміна *ветеран війни* через призму соціальної роботи як особи, яка брала участь у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України або виконувала бойові завдання в умовах збройного конфлікту на стороні України та перебуває в полі професійної діяльності фахівців соціальної сфери.

Окрему увагу приділено аналізу дефініції *члени сімей ветеранів війни*. На основі міжнародних документів, наукових праць з філософії, соціології та соціальної роботи, а також норм Сімейного кодексу України обґрунтовано авторське визначення цього поняття як осіб, які перебувають у родинному або близькому емоційному зв'язку з ветеранами, спільно з ними зазнають впливу воєнного досвіду та потребують спеціалізованої підтримки в процесі соціального супроводу, реабілітації та інтеграції.

У перспективах подальших досліджень зазначено, що надалі планується комплексне вивчення ролі мультидисциплінарної команди в системі соціальної підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей.

Ключові слова: ветерани війни, члени сімей ветеранів війни, соціальна робота, соціальний захист, підтримка сім'ї.

Tovstukha O. M. War veterans and their family members as a new challenge for modern social work

The article examines the issue of defining the concepts of «war veteran» and «family members of war veterans» in the context of contemporary social challenges caused by the full-scale armed aggression against Ukraine. It is emphasized that the current legislation of Ukraine does not provide a clear, consistent definition of the term «war veteran» instead using it as a generalizing definition that covers about fifty categories of citizens, from direct combatants to those who performed logistical tasks or participated in peacekeeping missions.

The paper analyzes the scholarly approaches of Ukrainian researchers (Ye. Novikov, R. Pogosian, A. Pavlenko, O. Stashuk, T. Zakharina) regarding the clarification of the concept “war veteran” and its adaptation to current conditions. It has been established that most scholars emphasize the need to update the legislative framework, taking

into account changes in the nature of armed conflicts and the specific social needs of demobilized persons. Therefore, the author proposes their own definition of the term *war veteran* through the prism of social work, as a person who participated in the defense of the state sovereignty and territorial integrity of Ukraine or carried out combat missions during an armed conflict on Ukraine's side, and is within the scope of professional activity of social work specialists.

Special attention is paid to the analysis of the definition *family members of war veterans*. Based on international documents, academic works in philosophy, sociology, and social work, as well as the norms of the Family Code of Ukraine, the author substantiates their own definition of this concept as persons who are in a family or close emotional relationship with veterans, share with them the impact of war experience, and require specialized support in the process of social accompaniment, rehabilitation, and integration.

In the prospects for further research, it is stated that the next step will be a comprehensive study of the role of the multidisciplinary team in the system of social support for war veterans and their families.

Key words: war veterans, family members of war veterans, social work, social protection, family support.

Стаття надійшла до редакції 13.08.2025 р.

Прийнято до друку 21.11.2025 р.

Опубліковано 19.12.2025 р.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

